

x<øky j kbØYI Je l f^onk L^øk Ùk l gd kfj rk ds
dk Øe eaekOj kT; i ky egks; dk l Ecksu

124 fnl Ecj 2022½

t ; fgUjh!

x<øky j kbØYI dsi øZI Sud kav kS oj^h
ukj ; kadsbl fo"ky l E^øs u eav k l H^ø dsch^ø
vkdj eqsv R^ø i t^ø Ur k gkj ghg^ø
oj^h ukj ; k^ø i nd fot sk l Sud k^ø ; q ea ?k y
cgknjq t okukadks l Eekfur djusdk ; g cgq gh
x^øsoi v^ø vol j g^ø
eSbl v^ø k^ø u dsfy , fny dh xgj kbZI sl j kguk
djrk g^ø l Eku i H^ø djusokysl H^ø t kakt kads
gkfñø c^økbZnsk g^ø x<øky j kbØYI ds6 gt kj^ø
i øZI Sud k^ø dks , d l k^ø n^økdj vkt cgq gh
vkuUjh vkj gk g^ø

gekj soj ; ksk vuokk u] drØ fu' Bk vks j kv^a s
dh H^auk l s, df=r gg g^s e^sv k l H^a dk bl
l E^su eagfn^a Lokr djrk gjw f^aluhu djrk
g^aw
x<øky j kbQYI dk vi uk , d Lof. k^a bfr g^a g^s
1887 l sfuj aj nsk dh l jgnkaij l sk djrsqg
135 oks ds bl ojirk vks ij k^ae ds bfr g^a
dks; kn djusij geavi uh "kfDr vks "ksZ dk
Lej. k gksv k k g^s
x<øky j kbQYI dsoj t okukauscM^acM^ay M^azka
y M^ag^s fot ; i H^ar dhg^s vks cfynku H^afn; sg^s
; g nsH^a] ojikadks t le nasoky h H^a ga e^sj
l keuk "lekZl sydj tuyy foju jkor rd l s
{ks eam^ajk k M d h ojirk "ksZ ijk^ae] cfynku
dsegku mkgj . k g^s

vkt ; gka, d l S Nkouh t Sk vgl k gksjgk
g\$; gka v u^u k u dh fel ky n\$ k ; gka x<oky
j kbØYI dsl Hhi vZl Sud ; fuV okbZ cBsgA
eSHhI sk dk , d fl i kgh gh gwls mjk kMds
j kT; i ky ds: lk ea, d l Sud dksft Eeskjhnhx; h
gA bl ft Eeskjh dks eS i jS mRj k kM ds oj
I Sud ksdsl Eku ds: lk eanSk kga
, d l Sud gkak t hou dk l cl scM k l skx gA
nSk dsfy, t huk nSk dsfy, ej uk nSk i j vi uh
t ku U kskoj djukA
nSk dh , dr k v[kM k l jk(k) j kV^a fuekZk
ea; ksknu nsk fdruk egku dk ZgS
ku&i n& "k&d hfr &v kd k ds fcuk vi uk l ozo
nSk dh l sk eal efi Z djuk ; gh, d QkS h gksd k
I Pkeryc gA

v̄k I H̄rknsk dh I sk eavi uh I sk nspd sḡ
v̄s v̄c I skfuol̄k ḡs ȳdu v̄k I c t kur s ḡ
fd , d I Ppk I f̄d i j̄ft l̄hxh H̄ , d I f̄d gh
j gr k ḡ

og ft l̄hxh dsckn H̄fj V̄k M̄uglāgsk cfYd n̄sk
dh j {kk dsfy , gj i y i gj sk̄ cuk j gr k ḡ , d
I f̄d vi uh v̄kek v̄s vi uh H̄ouk dscy i j
geskk , d I f̄d ghj gr k ḡ

Cck t I oa fl g t h d h d g k f u ; kar lsge I cusl qh
ḡ mud k n̄sk dh j {kk eaD k ; k̄nku ḡ ; g ge
t kur s ḡ

cck t I oa fl g t h H̄mūk k M d h b l h k̄r h i j
t l̄eaRksv̄s , d Qk̄sh d s : lk e a g e k̄ k D k ; k̄nku
ḡsk pk̄g , ; s , d I Ppk m k g j . k ḡ

gekj snšk dk d. k&d. k i kou g\$, d l ſud dk gj
{kk nšk dh i xfr] l ef) vſ ſod k ds fy,
l efi Ž j gr k g\$
gekj si k rksm ūj k Meai ožl ſud kad h, d cgq
cM k dr g\$ ge l ſud kad h bl rkdr dscy i j
mūj k Mdkl pep Loz Zcuk l dr sg\$
i k dfrd [ksh] i ; Ÿu] Loj k\$ xkj] m fer k f'k
gj , d {ks eam ūj k Mdkl e) vſ [kdgky
cuk l dr sg\$
gekj h gj , d l eL; k dsl ekku eai ožl ſud kad k
cM k; k nku gkl dr k g\$
eav k l Hh l svkxg d: ak fd gj , d {ks ea
ub&ubZrduhd vſ i gy dj \$
mūj k Mdsi gk MdksdBsl ūk vſ l e) cuk
l dr sgabl dsfy, ; k\$ uk cuk þmu ij dk Zdj \$
t ksl g; k\$ eq l sgkl d\$ke\$ n\$ v\$ dsl k\$ g\$

eþ; eahJ hi þj fl g Akeht hLo; a, d l Sud i q
gSeSst l fnu j kT; i ky ds: lk ea" k Fk xg. k dh
Fk m h fnu l smjk kM dsoj l Sud k Hw vZ
l Sud kad h l Sud i fjok kad h Hy kbZ dsfy, i zk
fy; kgA
eSsj kt Hbu eal Sud kad h l ekL kad sfuj kdj. k ds
fy, , d vyx i dkB cuk kgA
i R s l Sud dh l eL; k ejsh l eL; k gA eqs[k
gkxhfd vki dhfd l hl eL; k dsl ekku ead ke vk
l dawv k j kt Hbu l sl hksl E dZdj l drsgA i =
fy[k l drsgA fey l drsgA
l Sud dY; kk eahJ h x. ksk t ksh t h cgq vPNk
d ke dj j gsgA mudsl kfkl Sud kad sd Y; kk dsfy,
t ksl g; k gkxk eSgesk rRj gweqsi vZfo" ok
gSfd ge l Sud kav kS i vZl Sud kad sd Y; kk dsfy,
cmSlrj i j dk Zdj xA

mùjk k Mealks Ake Hh cu dj rSkj gksj gk gA
eSs Lo; a Hh I S Ake t kdj fuj hkk fd; k gA
I S Ake dksfnØ vjs HO : lk ea 2023 rd i wZ
dj usd h; ks uk gA
nj&nj kt ds{kskal s; gkai Aks sv k I Hhi oZl fid ka
vjs i fj okj dsl nL; ks dh [kqgky h dh d keuk dj rk
gAv v k I Hh dksgkfnØ "kdl keuk av js cga&cga
cAkboZnsk gAv

t ; fgUh!